

UHUVVET

<https://www.youtube.com/watch?v=jMRju4-TI38>

Sorular

1. Muhacir ve Ensar kimlere denir?
2. Neden Din kardeşliği nesep (soy) kardeşliğinden daha önemlidir?
3. Muhacirler birbirleriyle kardeş yapılırken, Efendimiz Hz. Ali'yi kime kardeş yapıyor?
4. Uhuvvet ne demektir?

PIRLANTA

KARDEŞLİK

Vifak ve ittifak, tevfik-i ilâhînin (Allah'ın müminleri başarılı kılmasının) çok önemli bir vesilesidir. Vifak, aynı çizgi üzerinde birleşme; ittifak da bu birliğin insan ruhunda tabiat haline gelmesi.. yani insanların, anlaşip bütünleşerek onu, tabiatlarının ayrı bir derinliği ve ayrı bir buudu haline getirmeleri demektir. Ve öyle inanıyorum ki, bu birlik ve beraberlik ruhu, Cenâb-ı Hakk'ın tevfikini yâr etmesi adına "Mecmuatu'l-Ahzâb"ı günde bir-iki defa hatmetmekten daha çaplı bir dua ve bir münacâttır. Vifak ve ittifak içinde birbiriyle bütünleşmiş ve tek vücut haline gelmiş insanların ruh ve gönlüne Cenâb-ı Hakk'ın nusret ve yardım eli uzanacak ve onları hep müspete, güzele ve doğru yöne çevirecektir.

Bu hususta "hissî kardeşlik" önemli bir esastır; ancak yeterli değildir. Uhuvvet ve ittifak mevzuu hissîlikten daha çok irâdîdir; gerçekleşmesi için de karar, azim ve gayret gerekir. Müminlerin birbirini sevmesinde esas olan, hissîlikten öte vahdet-i itikad'ın vahdet-i içtimaiyeyi iktiza etmesine bağlı mantikî kardeşliktir. Bundan dolayı Bediüzzaman Hazretleri, bize meselenin daima mantikî yönlerini ve dinamiklerini göstermiştir. Mesela; "Hâlikınız bir, Mâlikiniz bir, Mâbudunuz bir, Râzıkınız bir.. bir bir.. bine kadar bir bir. Hem Peygamberiniz bir, dininiz bir, kibleiniz bir.. bir bir, yüze kadar bir bir." demiştir.

Dinimizin bütün emirleri, bir yönüyle, böyle bir "vahdet-i rûhiye"yi hasıl etmeye matuftur. Mesela, namaz bizi günde beş defa birlik kubbesinin altında bir araya getirir. Önce gelen önde durur, sonra gelen arkada.. bazen arzu etmediğimiz bir insanla yan yana namaz kılma mecburiyetinde kalabiliriz. Fakat orada kavgaları, küskünlükleri unuturuz. Saf tutarken topuklarımız, dirseklerimiz birbirine değer, omuzlarımız birbirini zorlar. Kollarımızı yanımızda duran insanın hatırına biraz içeriye çekeriz. Alnımız seccade ile öpüşürken, kollarımız da kardeşlerimizle sarmaş dolaş olur... diğer bir kardeşimizin kokusunu duyarız, o da bizim kokumuzu duyar. Rahatsız olacak yanlarını görürüz, o da bizim rahatsızlık verecek yanlarımızı görür. Bütün bunlar, yanında durduğumuz şahısla aramızda manen bir kısım iç ittisaller (temas, yakınlık), iltisaklar (birleşme) meydana getirir. Yani bizim farkedemeyeceğimiz ruh iltisakı, kalb ittisali olur. Fakat en azından, yanımızda duran insanın, kaçacağımız, uzaklaşacağımız birisi olmadığı hissi meydana gelir gönlümüzde.

Sahuru ve iftarıyla, maddî-manevî güzellikleriyle bütün inananlarla beraber neşvesini duyduğumuz Ramazan orucundan, fakir-zengin arasındaki çok önemli bir köprü olan zekata.. ondan da kendi beldemizdeki mescidimizin büyümüş hali olan Mescid-i Haram'da daha büyük cemaat halinde dünya insanlarıyla bir araya gelme, ayrı ayrı renk ve ırktan insanlarla aynı mescidin kubbesi altında toplanma, aynı çadırın altında bulunma, Metaf'ta beraber yürüme, Kabe'yi omuz omuza tavaf etme,

mes'ada yan yana koşma, beraberce Zemzem kuyusuna inme, tanımadığımız bir kardeşimizin kullandığı taşı kullanma, onun su içtiği musluktan içme.. birlik ve beraberliğini hasıl eden hacca kadar bütün ibadetlerimiz bizi beraber yaşamaya çağırmakta ve alıştırmaktadır. Evet, İslam'ın temel disiplinlerindeki espri kavranacak olursa, yolların hep vahdeti gösterdiği, birlik ve beraberliğe işaret ettiği anlaşılacaktır.¹

Yüreklerin toplu attığı bir kardeşlik için Allah (cc) ve Rasûlü (sav)'nün ölçüleri mihrabımız olmalıdır:

Kur'ân, "Ey iman edenler, Allah'tan nasıl korkulması gerekiyorsa öyle korkun," yani, kalb ve kafanın bütün fonksiyonlarını icra ederek takva dairesine girin ve "Toptan Allah'ın (sağlam ve kopmaz, parçalanmaz ipi olan) Kur'ân'a sarılın; parça parça, fırka, fırka (bir araya gelmesi nâkabil kutuplar halinde) parçalanmayın..(Â. İmrân, 3/102-03) buyurmakta ve arkasından da, 'emr-i bi'l-ma'ruf, nehy-i ani'l-münker'den söz etmektedir. Kur'ân, "Allah'a ve Rasûlü'ne itaat edin, birbirinizle çekişmeyin, yoksa gevşekliğe düşer, korkuya kapılırsınız ve kuvvetiniz gider" (Enfal, 8/46) demekte ve "Mü'- minler ancak kardeştir; kardeşlerinizin arasını ıslah edin";(Hucurat, 49/10) devamında da, "Birbirinizi alaya ve hafife almayın, kınayıp ayıplamayın, birbirinize lâkaplar takmayın" dersini vermektedir. Yine Kur'ân,“(Habibim) Sen yeryüzünde bulunan herşeyi sarfetseydin, yine de onların kalblerini te'lif edemez (bir araya getiremez)din. Fakat Allah onların aralarını te'lif etti ” (Enfâl, 8/63) ayetiyle de kalbleri te'lifin kime ait olduğunu bildirmektedir.

Peygamber Efendimiz'in nurlu hayatında ve pratikte bu mes'elenin nasıl gerçekleştirildiğini siyer ve meğazi kitaplarında görüyoruz. Burada sadece bir-iki misalle iktifa edelim:

Buas vak'alarında Evs ve Hazrec birbirine düşmüş, bu iki kabile arasında kıran kırana mücadele yıllarca sürüp gitmiş ve bu yüzden de, ilerde İslâm'ın iki güçlü hâmisi olacak olan bu iki kabile, birbirinin adüvv-ü ekberi olmuştu. Hicretten sonra bu iki oymak, Efendimiz'in nurlu eliyle öyle birleşmiş, öyle kardeş olmuştu ki, malının yarısını, bahçesinin bir bölümünü, evinin bir odasını seve seve birbirlerine verebiliyor, birlikte ve omuz omuza savaşıp, icabında kardeşi uğruna ölebiliyor, aç ve muhtaç mü'min kardeşi doysun diye kaşığına çorba tasına boş getirip götürüyor, bir sözle kardeşimi kırdım diye başını onun ayaklarının altına serip, "bas kardeşim ve beni affet" diyebiliyor ve muharebede ölüm anında, içi yanarken içeceği bir yudum suyu kardeşine havale edebiliyordu...

Evet, öyleyse birlik, beraberlik, ittifak, ittihad ve yüreklerin toplu attığı bir kardeşlik için, yüzlerce akıl, fikir ve felsefe yerine Allah ve Rasûlü'nün ölçüleri mihrabımız olmalıdır. Neden parça parçayız diye sorulacağına, parçalanmaya götüren söz ve davranışlardan ictinab etmeli ve birleşme tavsiyeleri yerine, birleşmeye götürücü söz ve davranışlar intihab edilmelidir. Bunun için de:

a) İrşad ve tebliğde bulunan, Din'e hizmet eden bütün mü'minler, bütün cemaatler alkışlanmalı ve haklarında dua edilmelidir; evet, Allah'ı ve Rasûlü'nü seven ve anlatan herkes, Allah ve Rasûlü'nden ötürü sevilip tebci edilmeli, muhterem bilinmeli ve kendisine saygı duyulmalıdır. "Sadece benim yolum haktır" demeyip, başkalarına da hayat hakkı tanınmalıdır. Mü'min, "Benim meşrebim, usûlüm haktır, hoştur, güzeldir, doğrudur, isabetlidir" diyebilir; ama "Sadece hak benim mesleğimdir, benim meşrebimdir" diyemez; başkalarının mesleğini butlana mahkûm etmeden, kendi meslek ve meşrebine "En güzel" diyebilir; kalb ve düşünce itibarıyla güzelliği daha çok kendi mesleğine lâyük görebilir ve bu, gayet tabiidir. Çünkü insan, yaptığı işi sevip benimsediği ölçüde başarılı olabilir ve netice alabilir.

¹ Kırık Testi

Yalnız, başkalarını karalamak, onlara yanlış ve çirkin damgası vurmak yanlıştır. Sinesi vatan ve millet sevgisiyle çarpan herkesle oturup konuşmasını bilmeli, tenkid kapısının açılmasına fırsat vermeden herkese ta'zim ve tekrimde bulunmalı ve "güzel, güzel" diyerek, güzellere güzellikle mukabele menfezleri açık tutulmalıdır.

"Yalnızca benim mesleğim haktır, gayrısı batıldır" diyen kim olursa olsun, ciddi iftirak ve parçalanmalara yol açar. Bırakın meslek ve meşrebini, bir insanın elbisesini ve arabasını bile bu şekilde tenkid edip dursanız, o insanla aranızın açılması kaçınılmaz olur. Böyle basit mes'elelerde dahi insanın karşısındakine söz hakkı tanımaması, insanları birbirine düşürürken, pek çok insanın baş koyduğu ve hayatına gaye ittihaz ettiği usûl ve prensiplere çirkin ve bâtil demenin vahdet ruhuna ne ölçüde zarar getireceğini ve ne tür uzaklaşmalara, hasımlaşmalara ve günahlara sebep olacağını varın siz düşünün..!

Mü'min, mesleğinin muhabbetiyle yaşamalı ve başkalarının hata ve kusurlarıyla meşgul olmamalıdır; başkalarını yıkmak, çürütmek ve kösteklemek yerine, varsa onların güzelliklerini sergilemelidir.

Başkalarının kusurlarıyla meşgul olan, kendi kusurlarını göremez ve kendi güzelliklerini de gösteremez. Ayrıca, basit bir kusur görüp de hemen tenkid etmenin aynıyla mukabeleyi netice verdiği çok vâkîdir.

Başkasını çökertmek, yıkıp devirmek ve onun enkazı üzerinde ümran kurmaya çalışmak, Peygamber'in değil, Firavun'un mesleğidir. Efendimiz, hayatı boyunca yalnızca gönülleri tamir edip onları güzelliklerle doldurmak için çalışmış, şirk içindeki en azılı hasımlarını bile, şahsî hayatlarını mevzû edinip, çürütme gayreti göstermemiştir. Kendisine kılıç sallayan Halid için söylediği şu söz ne ma'nîdardır: "Diyordum ki; nasıl oluyor da Halid gibi biri şirkte ısrar ediyor!.." Ashabından birkaç defa içki içen birisine yine Ashabından biri ağır bir söz söyleyince, "Sus, o Allah ve Rasulü'nü sever" diye mukabelede bulunmuştu. Aişe Validemiz'e iftira edip, mü'minleri birbirine katan en zararlı mahlûk ve münafıkların reisi olan zatin oğlu, "Bırak, babamın hakkından geleyim ya Rasûlellah!" dediğinde, verdiği cevap, "Muhammed, arkadaşlarını öldürtüyor dedirtmem" şeklinde olmuştu.. Yılların eritemediği Ebû Süfyan, Ebû Cehil oğlu İkrime, canı ciğeri amcası Hz. Hamza'nın vücudunu parçalayan Vahşi, Hind ve diğerleri için "Bugün size kınama yok" sözlerinde tezahür eden o geniş afv ve müsamaha, bizim için nurlu birer düstur olmalı değil midir?

Evet, bizim işimiz, gönülleri yıkmak değil, gönülleri yıkamaktır. İtab başkasına değil, nefsimizedir. Başkalarını kusurlarıyla yakalama değil, bilakis onları aklamadır. Başkalarının çirkinliklerini teşhir değil, kendi güzelliklerimizi neşretmek esastır. Düşmanlık düşmanlığa olmalı, mü'mine değil. İnsanlara sıfatlarına göre değer verilse bile, onların Allah indindeki hakiki kıymetini biz bilemeyiz. Öyleyse sînelerimizde, bilhassa gönüllere karşı ukdelerden temizlenmiş bir gönül taşımamız...

Düşmanlık etmek de, düşmanlığa maruz kalmak da, mü'mine yaraşır-yakışır şeylerden değildir. Evet, şefkat ve muhabbetin temsilcisi olması gereken mü'mine, adavet hiç mi hiç yakışmıyor. İlle de adavet etmek istiyorsak, mü'minlere değil, ruhlarımızı saran düşmanlık düşüncesine, kine, nefrete, imtizacsızlığa, kâfire, mülhîde, îman ve Kur'ân düşmanlarına adavet etmeliyiz. Hal böyle iken, imanın, Kur'ân'ın binlerce, milyonlarca hasmını bir kenara bırakarak mü'minlere düşmanlık beslemeyi anlamak mümkün değildir.

Hem, bırakın mü'mine düşmanlığı, kâfire bile adavetimizde bir kıstas, bir ölçü olmalıdır. Bu ma'nâda adavetimiz, bizim için bir kamçı olacak, bir hırs ve aksiyon haline gelecek ve en bataklık sînelerde dahi gül bitirecek ve hayırlara vesile olacaktır.

Şimşek gibidir mü'min, ışıkla doğar, saniyede şu kadar hızla hareket eder; yıldırım olur gürlere, yüreklere korku salar ama, rahmet olarak yağar, rahmet olarak yağar da, Alemlere Rahmet olarak gönderilmiş bulunan gönüllerimizin sultanı Nebî gibi gönülleri yur-yıkar ve gözlere nûr saçar. Evet, mü'minin şiarı adavet değil, muhabbettir: "Allah onları sever, onlar da Allah'ı severler. Mü'minlere karşı yüzleri yerde, kâfirlere karşı aziz ve çetindirler. Allah yolunda cihad eder, kınayanın kınamasından korkmazlar (Maide, 5/54) .

İman cephesini topa tutmak asla reva değildir. Mü'mini çekememek, çekiştirmek, gıybet etmek, aleyhinde olup çürütmeye çalışmak ve hele düşmanlık derecesinde üstüne üstüne gitmek, muharebe meydanında topları kendi birliğinin üzerine çevirmekten farklı olmasa gerektir. Böyle bir durum, mütecaviz hasmı bırakıp, dostlar arasında bozgun meydana getirmek ve kendi kalesinin kapılarını, sur dibinde hazır bekleyip duran canavar düşmanlara açmak ve kale duvarlarında gedikler meydana getirmek demektir. İsterseniz buna, sizi parçalamak için pusuda bekleyen dış mihrakların ekmeğine yağ sürmek de diyebilirsiniz...

Öyle olsun istemeyiz ama, birgün ehl-i imana düşmanlık yapan bir müslümanla karşılaşsak, biz de onun karşısına Kur'ân'la çıkar ve "Rabbinin yoluna hikmetle ve güzel nasihatla davet et" (Nahl, 15/125) fermanı gereğince, en güzel ve tatlı sözle kendisini iknaya çalışırız; yine anlamaz da tenkide, gıybet ve hatta düşmanlığa devam eder ve yumruk sallarsa, bu defa da, "Kötülük ile iyilik bir olmaz; (sen kötülüğü) en güzel şekilde sav!" (Fussilet, 41/34) âyetinin hükmüne boyun eğerek, "sövene dilsiz, vurana elsiz" ve aynı zamanda "gönülsüz" davranır ve onun hakkında dua ederiz. Kendi cephemize zarar vermemesi için mukabelede bulunmaz, meşgul olmaz ve sonra da, "Cahillerden yüz çevir" (A'raf, 7/199) âyetindeki emr-i Rabbânî'yi uyguluyoruz.

Mukabelenin zararı, yüzde doksan dokuz mukabele edenedir. Karşılıklı iki taş çarpışınca, ikisi de tuz buz olur; ama sadece biri gelip diğerine çarpınca gümbürtü tek taraftan çıkar ve zarar tek tarafa münhasır kalır. Mukabele edildiğinde ise, ters istikamette giden vasıtalar gibi, bir kilometrede iki kilometre uzaklaşma olacak ve bir daha da birleşme noktasına dönülemezdir.

Evet, tırmanma şeridindeyiz; yükümüz çok ağır ve zirvelerde bizi görmeye tahammülü olmayan bir sürü hasımlarımız var; o halde, kardeşlerle sulh olma, sövülsek de dövülsek de sîneye çekme ve asla mukabele etmeme mecburiyetindeyiz.

Bütün mü'minlerle bir kısım önemli fasl-ı müştereklerimiz var ve pek çok hususta ehl-i imanla biriz, beraberiz, ayrı-gayrı değiliz. Bizi birbirimize bağlayan Rabbimiz, Peygamberimiz, Kur'ânımız, Kâbe'miz, tarihimiz ve daha benzeri nice cevherlerimiz var ki, bunları başka hiç bir millette ve hiç bir gurupta bulmak mümkün değildir. Şimdi, durum bu merkezde iken, bunca fasl-ı müştereki görmezlikten gelerek, sinek kanadı kadar önemsiz mes'elelerden ötürü mü'mine düşmanlıkta bulunmayı nasıl mübah sayabiliriz? Biz, bir ve beraber olmak için kâinat çapında öyle dinamiklere sahip bulunuyoruz ki, bunların bir kaçına sahip olan cihana meydan okuyabilir.

Bizim sahip olduğumuz kâinat çapındaki bu hakikatlara sahip olmayan Hıristiyan ve ateist dünyâ, kendi aralarında belli ölçüde pekâlâ birleşebilmektedir. Meselâ günümüzde, Anglo-Saksonlarla Galliler, İngiltere'nin kaderi için bir araya gelirken, batılılar, Komünizm karşısında bir ölçüde ve İslâm karşısında ise tam bir ittifak kurabilmektedirler. O halde neden biz, akıl ve mantık planında bir araya gelip, fasl-ı müşterekleri ortaya dökmek suretiyle, ortak bir çizgi tayin ve tesbitinde bulunmayalım! Heyhat ki bulunamadık. Herhalde, bayrağı taşıyan hep biz olalım istedik; "Biz arslanız, öyleyse yalnız da yaşayabiliriz" dedik. "Teferruata ait bir kısım mes'elelerden ve belli anlayışlardan şuraya kadar vazgeçiyoruz, siz de şuraya kadar feragatta bulunun" demedik, diyemedik. Akıl, mantık ve hasbîlik

içinde vatan, millet ve nesle hizmet adına gerekli olan performansı gösteremedik ve telafisi zor arızalara sebebiyet verdik.

Bu itibarla mü'minler, kardeşleriyle müşterek inanç ve düşüncelerini nereye kadar paylaşıyorlarsa o noktaya kadar bunu muhafaza etmeye çalışmak ve biraz da sınırları zorlamak suretiyle müşterekler dairesini geniş tutmağa çalışmalıdırlar. Beraber hareket edebilecekleri sahayı daraltmak yerine genişletmeye ve sulh çizgisinden de asla inhiraf etmemeye bakmalıdırlar.

Akıllı ve kâmil mü'min, mü'min kardeşiyle düelloya girişmez; müştereklere sadakat içinde müştereken omuzlarımızda taşımaya çalıştığımız hazineyi düşe-kalka götürürken, düello yapmaya zaman olmadığını her mü'min anlamalıdır ve anlar da.

Birlik, beraberlik, ittihad ve ittifaka davet ve bunları telkin edip, ruhlarda bu duyguyu mayalamak güzeldir ama, kâfi değildir. Aslanan, -yerinde temas edildiği gibi- birleşmeye götürücü söz ve davranışlarda bulunmaktadır. Bir de, ittifak adına iltihaka çağırarak, böylesine ulvî mefhumları pratiğe dökmek yerine, birleştirme havariliğinden ve lafazanlıktan öteye geçmeyecektir.

"Birleşelim" derken kasdımız, herkes bizim çatımızın altında toplansın, şemsiyemizin altına girsin, firmamıza, tarikatımıza katılsın misillü düşünceler ise, bu takdirde asla birleşme olmayacağı gibi, şiddetli "gel" arzu ve çağrısı, şiddetli bir "hayır" reaksiyonu görecektir. Sonra, insanların, yıllarca içinde bulunup hemdem oldukları ve adeta kalb ve beyinlerinden bir parça haline getirdikleri fikir, düşünce ve duygularını öyle kolay kolay bırakabileceklerini düşünmek de fevkalâde yanlıştır. Cemaat, bir bina değildir ki, bugün yıkıp, yarın onun yerine yenisini yapasın! Değişecek olan, insanların hissiyatı, fikriyatı ve düşünceleridir; kafa ve kalb yapılarıdır. Hele hele bu davette ya da iltihak çağrısında zorlama yapmak ve fikirlere baskı ile adam ayartmak, bütün bütün iftiraklara sebebiyet verecektir. Öyleyse yapmamız gereken, hiç kimseye "Bize tâbi olun" demeden ve iltihak isteğinde bulunmadan, Allah rızası için güzel ve müsbet hakikatlara tercüman olmaktır. "Birleşelim" mesajını verirken iltihak ma'nâsına hamledilecek kelimelerden sakınılmalı, Allah rızası için ziyaretlerde bulunulmalı, davet edilmeli, civanmerdane davranılmalı, gurura düşülmeyip, karşımızdaki hoşnut edilmeye bakılmalı, ikram ve i'zazda bulunulmalı, "Düşüncen mübarektir, düşüncende kal ama, kardeşim ol" denmeli, teferruata ait mes'eleler gündeme getirilmemeli ve muhatabımız tebci, takdir ve dua ile rahatlatılmalıdır. Evet, fiilen birleşmenin yolu, işte bu tür davranışlardan geçer.

İttifak ve birleşme olmuyor diye, niye ihtilâf ve husumet olsun ki? Yanımda bulunmuyor, benim gibi düşünmüyor diye neden karşısına geçeyim.? Ve, arkamda değil diye, neden darılayım!?

İttifak ve birleşme, rüşde ermemize bağlı bir husus olup, Allah bir gün onu da şu aziz millete lütfedecektir. Yeter ki biz, arzetmeye çalıştığımız prensiplere ve daha nice güzel düsturlara riayetle, tevfik-i ilâhî'nin en büyük bir vesilesi olan ittifak ve vifak için hergün dua edelim ve bütün mü'minlere hürmet ve muhabbetle kalblerimizi açabilelim...

Birbirinde fânî olma seviyesinde kardeşlik, dış dünyada te'sir icra edecek en müessir faktörlerden biridir. Birbirinin fazilet ve meziyetleriyle iftihar etme ve onları aynen kendindeymiş gibi kabullenme, cemaata ait fertleri de birbirlerine sımsıkı kenetleyecek ve içlerindeki hamle ruhunu kamçılıyarak, kıvılcım halindeki istidat ve kabiliyetleri tutuşturup birer kor haline getirecek ve ilâhî rahmetin sağnak sağnak inmesine vesile olacaktır. Vifak ve ittifak içinde birbiriyle bütünleşmiş ve tek vücut haline gelmiş bu cemaatın ruh ve gönlüne Cenâb-ı Hakk'ın nusret ve yardım eli uzanacak ve onu hep müsbete, güzele ve doğru tarafa çevirecektir, dolayısıyla de cemaatın yanılma payı en asgariye inmiş olacaktır. Niyetleri halis olduğu için, belki bu yanılmalar da onlara sevap kazandıracaktır. Fakat

birbirinden kopuk çizgide bulunanlarda, aynı çizgide olmalarına rağmen bu dediklerimizin tahakkuku mümkün değildir. Hele bir de çizgide inhiraflar, dolayısıyla de ihtilaflar baş gösterirse bir daha içinden çıkmak mümkün olmayan fasit daireye girilmiş olur. Böyle bir fasit daireye giriş ise, hedefe sırtını dönüp koşan insan gibi, her attığı adım onu esas gaye ve hedeften uzaklaştırır.

Halbuki bir devrede bu işi omuzlayanlar, Allah Rasulü ve O'nun ashabıydı. Demek ki "tenasübü illiye" prensibi içinde mes'eleyi değerlendirecek olursak, bu işi yeniden omuzlayacakların da aynı şuur ve yapıya sahip olması gerekir.

Kendisi sıkıntı ve darlık içinde olmasına rağmen, kardeşini kendi nefesine tercih etme de ayrı bir akabe durumundadır. Maddî, mânevî füyûzât hislerinde dahi onları takdim etme ve kendisi için geriden gelmeyi bir vazife olarak kabullenme, insanın önüne dikilmiş başka bir engel ve engebedir. Bu engeli aşma da yine sahâbî gibi davranmaya bağlıdır. Kardeşinin karnı doysun diye kendi kaşığı boş getirip götüren ve bu durumu görmesin diye de mumu söndürüp odayı gözgözü görmez hale getiren ve çizdiği bu nurdan tabloyla gökteki melekleri dahi hayrete sevkeden sahâbî gibi. Ve yine son anda, ölümle pençeleşirken, kurumuş dudakları bir yudum su hasretiyle titrerken dudağına kadar gelen suyu, yanındaki kardeşi "su" dedi diye elinin tersiyle itip, kendisine su vermek isteyene, başıyla orayı işaret eden ve "Kendileri çok muhtaç olmasına rağmen kardeşlerini kendilerine tercih ederler" ilâhî mesajının nüzûlüne sebep olan sahâbî gibi...

Yetime yedirme, içirme de akabedir. Mecazın`kollarıyla uzandıkça karşımıza daha nice manâlar çıkacaktır. Belli bir İslâmî kültürden mahrum ve bu mahrumiyetten kaynaklanan bir nevi kimsesizlikle, el atanın kucağında kalan nice yetimler.. işte bunlara yurt ve yuvalar hazırlama, onların ellerinden tutup onları evc-i kemâle çıkarma yollarını araştırma, bu gâyeye matuf yedirme ve içirme, bu da apayrı bir tepe ve akabe...

BİRLİKTE YAŞAMA AHLAKI

İsar ruhunu yaşatmak lazım. Başkalarının hissiyâtıyla, baskalarının ihtiyacıyla doğrudan kendimizi mesul görmeliyiz. Yanımıza gelen her insana, ihtiyacını giderme adına aç mı, açık mı, istirahati mi gerekiyor, sormalıyız, yedirmeliyiz, içirmeliyiz. Bu duygu çok önemli. Ama maalesef pek çok insanda bunu tam manasıyla göremiyorum. Bu da beni çok üzüyor. Sofradasın, arkadaşının önünde ekmeği yok, sofraya uzak kalmış, kimsenin bunu görememesi beni pek üzüyor. Bir de bizimle beraber çalışan, hizmet veren elemanları soframızdan ayrı tutmak, onlarla aynı sofrayı paylaşmamak doğru değildir. Bize düşen, insan olarak herkesi aziz bilmek ve aziz tutmaktır. Ayrıcalığa düşmek bizim ahlakımızla, peygamberî ahlakla bağdaşmaz. Ayrı mekanlarla, ayrı makamlarla, ayrı imkanlarla kendinizi insanlardan ayırmayın. İnsanları küçük görmeyin. Ne iş yaparlarsa yapsınlar, insanları aziz bilin, aziz tutun; yemeğinizi, sofranızı onlarla paylaşın. Farklı muamelelere girmekten sakının.²

Mücahidlerle Ensar Arasında Kardeşlik Kurulması

Allah rızası için herşeyini bırakıp Medine'ye hicret etmiş bulunan Muhacir Müslümanlara, Medineli Müslümanlar muhabbet ve samimiyetle kucaklarını açmışlardı. Elllerinden gelen her türlü yardımı onlardan esirgememişlerdi, esirgemiyorlardı.

Ne var ki, Muhacirler Medine'nin havasına, âdetlerine ve çalışma şartlarına alışkın değillerdi. Mekke'den gelirken de beraberlerinde hiç bir şey getirmemişlerdi. Bu sebeple, Medine'nin çalışma

² Kırık Testi

şartlarına ve kendilerine her türlü yardımda bulduklarından dolayı Ensar adını alan Medinelî Müslümanlara ısındırılmaları gerekiyordu.

Nitekim, Medine'ye hicretten 5 ay sonra Resûl-i Ekrem, Ensar ile Muhaciri bir araya topladı. Kırk beşi Muhacirlerden kırk beşi de Ensardan olmak üzere 90 Müslümanı kardeş yaptı. Peygamber Efendimizin kurduğu bu kardeşlik müessesesi, maddî mânevi yardımlaşma ve birbirlerine vâris olma esasına dayanıyor, bu suretle Muhacirlerin yurtlarından ayrılmalardan dolayı duydukları keder ve üzüntüyü giderme, onları Medinelîlere ısındırma, onlara güç ve destek kazandırma gayesini güdüyordu.

Kurulan bu kardeşlik müessesesine göre, Medinelî âilelerden herbirinin reisi, Mekkeli Müslümanlardan bir âileyi yanına alacaktı. Mallarını onlarla paylaşacaklar, beraber çalışıp beraber kazanacaklardı.

Resûlullah Efendimiz, rasgele iki Müslümanı bir araya getirmemişti. Bilâkis, bir araya getireceklerin durumlarını inceden inceye tetkik ederek, uygun bulduklarını birbirine kardeş yapmıştı. Meselâ, Selman-ı Farisî ile Ebu'd-Derdâ, Ammar ile Huzeyfe, Mus'ab ile Ebû Eyyub Hazretleri arasında mizaç, zevk, hissiyât itibariyle tam bir ahenk vardı.

Bu kardeşlik sayesinde, Allah ve Resûlünün muhabbetinden başka herşeylerini geride bırakmış bulunan Muhacirlerin iâşe ve iskân meseleleri de hal yoluna girmiş oluyordu. Ensardan herbiri, Muhacirlerden birini evinde barındırıyor, beraber çalışıyor, beraber yiyorlardı. Bu, neseb kardeşliğini fersah fersah geride bırakacak bir kardeşlikti, îmân ve din kardeşliği idi. Medinelî Müslümanlar, yâni Ensar, herşeylerini bu garip, bu kederli, bu yurtlarından uzak bulunmanın hüznünü duyan Müslümanlarla paylaşıyorlardı. Medinelî biri vefât edince, Muhacir kardeşi akrabalarıyla birlikte ona vâris oluyordu.

Yine, kurulan bu kardeşlik sayesinde büyük bir içtimâî yardımlaşma da temin edilmiş oldu. Muhacir Müslümanlar, sıkıntıdan kurtuldu. Medinelî herbir Müslüman kardeş olduğu Mekkeli Müslümana malının yarısını veriyordu. Muhacir kardeşlerine karşı misafirliğin, cömertliğin, kadirşinaslığın, insanlığın en yüce derecesini göstermekten zevk alıyorlardı.

Medinelî Müslümanlar, bunlarla da kalmadılar. Resûlullahın huzuruna çıkarak fedakârlıklarını gösteren şu teklifte bulundular: "Yâ Resûlallah! Hurmalıklarımızı da, Muhacir kardeşlerimizle aramızda bölüştür!"

Ancak, Muhacirler o âna kadar ziraatle meşgul olmamışlardı. Zirâat işlerini pek bilmiyorlardı. Bunun için Peygamberimiz, Muhacirler namına Ensarın bu teklifini kabul etmedi. Fakat, Medinelî Müslümanlar buna da bir çare buldular. Zirâattan anlamayan Muhacir Müslümanlar, sadece timar ve sulama işlerini yapacaklar, onlar da ekip biçeceklerdi. Sonunda çıkan mahsul ortadan pay edilecekti. Resûl-i Ekrem Efendimiz bu teklife razı oldu.

Tarih, bir çok göçlere şahid olmuştur. Ama, böylesine mânâlı, böylesine ulvî bir hicreti, dışardan gelenle yerlileri arasında böylesine birbirlerine can u gönülden sarılma, birbirleriyle muhabbetle kaynaşma, birbirleriyle samimiyetle kucaklaşmayı o ana kadar görmüş değildi. Bir daha da göremeyecektir. Bu samimi kaynaşmadan muazzam bir kuvvet doğuyordu. Öylesine bir kuvvet ki, kısa zamanda bütün Arabistan herşeyiyle onlara boyun eğmek mecburiyetinde kalacaktı.

Muhacirler, “Ensar kardeşlerimiz bize mal mülk verdi, iâsemizi temin etti” diyerek boş oturmuyorlardı. Bu, îmânlarından gelen gayrete zıttı. Herbiri elinden gelen gayreti göstererek, mümkün oldukça kimseye yük olmamaya çalışıyordu. Bunun en canlı örneği, Sa’d bin Rebi’nin yaptığı teklife Cennetle müjdelenen 10 Sahabîden biri olan Abdurrahman bin Avf’ın verdiği cevaptır.

Resûl-i Ekrem tarafından birbirlerine kardeş tayin edilen Sa’d bin Rebi, Abdurrahman bin Avf’a, “Ben, mal cihetiyle Medineli Müslümanların en zenginiyim. Malımın yarısını sana ayırdım” demişti.

Büyük Sahabî Abdurrahman bin Avf’ın verdiği cevap yapılan teklif kadar ibretliydi: “Allah sana malını, hayırlı kılsın. Benim onlara ihtiyacım yok. Bana yapacağın en büyük iyilik, içinde alış veriş yaptığımız çarşının yolunu göstermendir.”

Ertesi sabah, Kaynuka çarşısına götürülen Hz. Abdurrahman bin Avf yağ, peynir gibi şeyler alıp satarak ticarete başladı. Resûl-i Ekrem’in, malının çoğalması ile bereketlenmesi hususundaki duâsına da mazhar olduğundan çok geçmeden epeyce bir kazanç elde etti ve kısa zamanda Medine’nin sayılı tüccarları arasında yer aldı. Şöyle derdi: “Taşa uzansam, altında ya altın, ya da gümüşe rastladığımı görürüm!”

Resûl-i Ekrem Efendimizin duâsı bereketiyle fazlaca servet elde eden Hz. Abdurrahman bin Avf, sadece bir defasında 700 deveyi yükleriyle beraber “Fîsabilillah” tasadduk etmişti.

Hız. Abdurrahman gibi bir çok Mekkeli Müslüman, Medine’de kendilerine göre birer iş bulmuş ve kendi ellerinin emeğiyle saâdet içinde geçinmeye başlamışlardı. Mekkeli Müslümanların, Medineli Müslümanlara yük olmayıp, alınlarının teriyle rızıklarını temin ettiklerini Hz. Ebû Hüreyre’nin ifâdelerinden de anlıyoruz. Bir gün kendisine nasıl olup da, diğer Sahabîlerden çok daha fazla hadis rivâyet ettiği sorulduğunda, meselemize ışık tutan şu cevabı vermişti: “Medineli Müslümanlar çiftiyle çubuğuyla, Muhacirler de çarşı pazarda alışverişle uğraşırken ben, Resûlullahın yanından ayrılmıyordum. Onun söylediklerini dinleyip, ezberliyordum. Onun duâsını almıştım.”

Kardeşliğin Müsbet Neticeleri

Kurulan bu kardeşlik kısa zamanda müsbet neticesini verdi. Cemiyetin muhtelif tabakaları bu kardeşlik sayesinde birbirleriyle kaynaştı. Bu kardeşlik, kabilecilik gurur ve adavetini de ortadan kaldırdı. Bu suretle niyetleri kudsî, gayeleri ulvî, içleri dışları nur, faziletli bir cemiyet meydana geldi.

Bu kardeşliğin diğer bir müsbet neticesi ise şu idi: Peygamber Efendimiz, herhangi bir sefere çıkacağı zaman, kardeşlerden birini beraberinde götürür, diğerini ise her iki âilenin mâişetini temin etmek, idaresini yürütmek için Medine’de bırakırdı. Böylece evleri sahipsiz ve hâmisiz kalmıyordu.

Ensarın, Muhacir kardeşlerine gösterdikleri bu eşsiz samimiyet, misafirperverlik, kadirşinaslık, cömertlik, fedakarlık ve feragâtı Cenâb-ı Hak indirdiği âyet-i kerimesiyle ilân edip bu davranışlarını medhetti: “Daha önce Medine’yi yurt edinmiş ve îmânı kalblerinde yerleştirmiş olanlara gelince: Onlar, kendi yurtlarına hicret eden din kardeşlerini severler, onlara verilen şeyden dolayı gönüllerinde bir kıskançlık duymazlar ve kendileri ihtiyaç içinde olsalar bile onları kendi nefislerine tercih ederler. Kim nefsinin ihtiraslarından korunursa, işte onlar kurtuluşa erenlerin tâ kendisidir.”

Evet, kurulan bu ma'nevi kardeşlik hiç bir milletin tarihinde rastlanmayacak eşsiz bir şeref tablosudur. Bu kardeşlik neticesinde meydana gelen dayanışma, yardımlaşma, hayırseverlik, İslâmın inkişâfa başlaması dönemine rastlamış olması bakımından da oldukça mühim bir tesir icra etmiştir. "Hiç tereddüt etmeden denilebilir ki, çeyrek asır zarfında İslâm nûrunun âlemin her tarafına yayılması, İran'ın tamamen fethi, Doğu Roma İmparatorluğunun tehdit edilmesi hep bu dinî kardeşliğin resaneti [kuvvet] eseridir."

Muhacirlerin Kendi Aralarında Kardeş Yapılması

Resûl-i Ekrem ayrıca, Muhacir Müslümanlar arasında da kardeşlik kurdu.

Bir gün, Hz. Ebû Bekir ile Hz. Ömer elele tutuşmuş geliyorlardı. Bu samimi manzarayı seyreden Peygamber Efendimiz, yanındaki Sahabîlere, "Nebîler ve Resûllerden başka, bütün önceki ve sonrakilerden Cennetlik olanların kemâl çağına erenlerinden iki büyüğüne bakmak isteyen, şu gelenlere baksın" buyurdu, sonra da onları birbirine kardeş yaptı.

Resûl-i Ekrem, Mekkeli Müslümanları teker teker birbirlerine kardeş yapıyordu. O sırada Hz. Ali çıkageldi. Gözyaşları arasında şöyle dedi: "Yâ Resûlallah, sen Sahabîleri birbirine kardeş yaptın. Benimle hiçbir kimse arasında kardeşlik kurmadın?"

Peygamber Efendimiz, "Yâ Ali, sen dünyada ve Âhirette benim kardeşimsin" buyurarak gözyaşlarını dindirdi.

HADİS

* Ebû Saîd (radıyallâhu anh) anlatıyor: "Resûlullah (aleyhissalatu vesselam) buyurdular ki: "Kimin yanında fazla hayvan varsa, onu hayvanı olmayana versin. Kimin de fazla azığı varsa onu azığı olmayana versin." Resûlullah, bazı mal çeşitlerini bu suretle saymaya devam etti. Öyle ki, bizden hiç kimsenin (yol sırasında) herhangi bir fazlalıkta hakkı olmadığı düşünvesine vardık."

* İbnu Ömer (radıyallâhu anhümâ) anlatıyor: "İki kişiye karşı hased caizdir: Birincisi o kimsedir ki, Allah kendisine Kur'ân-ı Kerim'i nasib etmiştir, o da onu, gece ve gündüz boyu ikame eder. İkincisi de o kimsedir ki, Allah Teâla ona mal vermiştir de o da gece ve gündüz (hak yolda) infak eder."

* Hz. Ebu Hüreyre (radıyallâhu anh) anlatıyor: "Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm) buyurdular ki: "Hasedden kaçın. Çünkü o, ateşin odunu -râvi dedi ki: Veya kuru otu- yiyip tükettiği gibi, bütün hayırları yer tüketir."

* Hz. Zübeyr (radıyallâhu anh) anlatıyor: "Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm) buyurdular ki: "Size ümem-i kadime hastalığı sirayet etti: Bu, hased ve buğzdir. Bu kazıyıcıdır. Bilesiniz; kazıyıcı derken saçı kazır demiyorum. O dini kazıyıcıdır. Nefsimi kudret elinde tutan Zât-ı Zülcelâl'e yemin ederim, sizler iman etmedikçe cennete giremezsiniz. Birbirinizi sevmedikçe de iman etmiş olmazsınız. Birbirinizi sevmeye yardımcı olacak şeyi haber vereyim mi: Aranızda selâmı yaygınlaştırın."

* Hz. Enes radıyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalatu vesselâm buyurdular ki: "Hased (çekememezlik) hayırları yer bitirir, tıpkı ateşin odunu yeyip tükettiği gibi. Sadaka hataları söndürür, tıpkı suyun ateşi söndürmesi gibi. Namaz, mü'minin nûrudur. Oruç ateşe karşı perdedir."

RİSALE

Uhuvvet Risâlesi Şerhi

Yirmi İkinci Mektup

Mü'minlerde nifak ve şikak, kin ve adâvete sebebiyet veren tarafgirlik ve inat ve haset, hakikatçe ve hikmetçe ve insaniyet-i kübrâ olan İslâmiyetçe ve hayat-ı şahsiyece ve hayat-ı içtimaiyece ve hayat-ı mâneviyece çirkin ve merduttur, muzır ve zulümdür ve hayat-ı beşeriye için zehirdir. Şu hakikatin gayet çok vücuhundan altı veçhini beyan ederiz.

Birinci Vecih

Hakikat nazarında zulümdür.

Ey mü'mine kin ve adâvet besleyen insafsız adam! Nasıl ki, sen bir gemide veya bir hanede bulunsan, seninle beraber dokuz mâsum ile bir câni var. O gemiyi gark ve o haneyi ihrak etmeye çalışan bir adamın ne derece zulmettiğini bilirsin. Ve zalimliğini, semâvâta işittirecek derecede bağıracaksın. Hattâ birtek mâsum, dokuz câni olsa, yine o gemi hiçbir kanun-u adaletle batırılmaz.

Aynen öyle de, sen, bir hane-i Rabbâniye ve bir sefine-i İlâhiye olan bir mü'minin vücudunda, iman ve İslâmiyet ve komşuluk gibi, dokuz değil, belki yirmi sıfat-ı mâsume varken, sana muzır olan ve hoşuna gitmeyen bir câni sıfatı yüzünden ona kin ve adâvet bağlamakla o hane-i mâneviye-i vücudun mânen gark ve ihrakına, tahrip ve batmasına teşebbüs veya arzu etmen, onun gibi şenî ve gaddar bir zulümdür.

İkinci Vecih

Hem hikmet nazarında dahi zulümdür. Zira malûmdur ki, adâvet ve muhabbet, nur ve zulmet gibi zıttırlar. İkişi, mânâ-yı hakikîsinde olarak beraber cem olamazlar.

Eğer muhabbet, kendi esbabının rüçhaniyetine göre bir kalbde hakikî bulunsa, o vakit adâvet mecazî olur, acımak suretine inkılâp eder. Evet, mü'min, kardeşini sever ve sevmeli. Fakat fenalığı için yalnız acır. Tahakkümler değil, belki lütufla ıslahına çalışır. Onun için, nass-ı hadisle, "Üç günden fazla mü'min mü'mine kûsûp kat-ı mükâleme etmeyecek."

Eğer esbab-ı adâvet galebe çalıp, adâvet, hakikatiyle bir kalbde bulunsa, o vakit muhabbet mecazî olur, tasannu ve temellük suretine girer.

Ey insafsız adam! Şimdi bak ki, mü'min kardeşine kin ve adâvet ne kadar zulümdür. Çünkü, nasıl ki sen âdi, küçük taşları Kâbe'den daha ehemmiyetli ve Cebel-i Uhud'dan daha büyük desen, çirkin bir akılsızlık edersin. Aynen öyle de, Kâbe hürmetinde olan iman ve Cebel-i Uhud azametinde olan İslâmiyet gibi çok evsâf-ı İslâmiye muhabbeti ve ittifakı istediği hâlde, mü'mine karşı adâvete sebebiyet veren ve âdi taşlar hükmünde olan bazı kusurâtı iman ve İslâmiyete tercih etmek, o derece insafsızlık ve akılsızlık ve pek büyük bir zulüm olduğunu, aklın varsa anlarsın.

Evet, tevhid-i imanî, elbette tevhid-i kulûbu ister. Ve vahdet-i itikad dahi, vahdet-i içtimaiyeyi iktiza eder. Evet, inkâr edemezsin ki, sen bir adamla beraber bir taburda bulunmakla, o adama karşı dostâne bir rabita anlarsın; ve bir kumandanın emri altında beraber bulunduğunuzdan, arkadaşâne bir alâka telâkki edersin. Ve bir memlekette beraber bulunmakla, uhuvvetkârâne bir münasebet hissedersin. Halbuki, imanın verdiği nur ve şuurla ve sana gösterdiği ve bildirdiği esmâ-i İlâhiye adedince vahdet alâkaları ve ittifak rabitaları ve uhuvvet münasebetleri var.

Meselâ, her ikinizin Hâlıkınız bir, Mâlikiniz bir, Mâbudunuz bir, Râzıkınız bir-bir, bir, bine kadar bir, bir.

Hem Peygamberiniz bir, dininiz bir, kıbleniz bir-bir, bir, yüze kadar bir, bir.

Sonra köyünüz bir, devletiniz bir, memleketiniz bir-ona kadar bir, bir.

Bu kadar bir birler vahdet ve tevhidi, vifak ve ittifakı, muhabbet ve uhuvveti iktiza ettiği ve kâinatı ve küreleri birbirine bağlayacak mânevî zincirler buldukları hâlde, şikak ve nifâka, kin ve adâvete sebebiyet veren örümcek ağı gibi ehemmiyetsiz ve sebatsız şeyleri tercih edip mü'mine karşı hakikî adâvet etmek ve kin bağlamak, ne kadar o rabita-i vahdete bir hürmetsizlik ve o esbab-ı muhabbete karşı bir istihfaf ve o münasebât-ı uhuvvete karşı ne derece bir zulüm ve i'tisaf olduğunu, kalbin ölmemişse, aklın sönmemişse anlarsın.

Üçüncü Vecih

Hayat-ı şahsiye nazarında dahi zulümdür. Şu Dördüncü Veçhin esası olarak birkaç düsturu dinle:

Birincisi: Sen mesleğini ve efkârını hak bildiğin vakit, "Mesleğim haktır veya daha güzeldir" demeye hakkın var. Fakat "Yalnız hak benim mesleğimdir" demeye hakkın yoktur.

İkinci düstur: Senin üzerine haktır ki, her söylediğin hak olsun. Fakat her hakkı söylemeye senin hakkın yoktur. Her dediğin doğru olmalı; fakat her doğruyu demek doğru değildir. Zira senin gibi niyeti hâlis olmayan bir adam, nasihati bazen damara dokundurur, aksülâmel yapar.

Üçüncü Düstur: Adâvet etmek istersen, kalbindeki adâvete adâvet et, onun ref'ine çalış. Hem en ziyade sana zarar veren nefs-i emmârene ve hevâ-i nefsinde adâvet et, ıslahına çalış. O muzır nefsin hatırı için mü'minlere adâvet etme. Eğer düşmanlık etmek istersen, kâfirler, zındıklar çoktur; onlara adâvet et. Evet, nasıl ki muhabbet sıfatı muhabbete lâyıktır. Öyle de, adâvet hasleti, her şeyden evvel kendisi adâvete lâyıktır.

Eğer hasmını mağlûp etmek istersen, fenalığına karşı iyilikle mukabele et. Çünkü, eğer fenalıkla mukabele edersen, husumet tezayüd eder. Zâhiren mağlûp bile olsa, kalben kin bağlar, adâveti idame eder. Eğer iyilikle mukabele etsen, nedâmet eder, sana dost olur.

Eğer dersin: **"İhtiyar benim elimde değil; fitratımda adâvet var. Hem damarıma dokundurmuşlar, vazgeçemiyorum."**

Elcevap: Sû-i hulk ve fena haslet eseri gösterilmezse ve gıybet gibi şeylerle ve muktezasıyla amel edilmezse, kusurunu da anlasa, zarar vermez. Madem ihtiyar senin elinde değil, vazgeçemiyorsun. Senin, mânevî bir nedamet, gizli bir tevbe ve zimnî bir istiğfar hükmünde olan kusurunu bilmen ve o haslette haksız olduğunu anlaman, onun şerrinden seni kurtarır. Zaten bu Mektubun bu Mebhasını yazdık, tâ bu mânevî istiğfarı temin etsin; haksızlığı hak bilmesin, haklı hasmını haksızlıkla teşhir etmesin.

Câ-yı dikkat bir hadise: **Bir zaman, bu garazkârâne tarafgirlik neticesi olarak gördüm ki, mütedeyyin bir ehl-i ilim, fikr-i siyasîsine muhâlif bir âlim-i salihî, tekfir derecesinde tezyif etti. Ve kendi fikrinde olan bir münafığı, hürmetkârâne medhetti. İşte, siyasetin bu fena neticelerinden**

ürktüm, **أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ وَالسِّيَاسَةِ** dedim, o zamandan beri hayat-ı siyasiyeden çekildim.

Câ-yı ibret bir hadise: Bir vakit, İmam-ı Ali Radıyallahü Anh bir kâfiri yere atmış. Kılıcını çekip keseceği zaman o kâfir ona tükürmüş. O, kâfiri bırakmış, kesmemiş. O kâfir ona demiş ki: "Neden beni kesmedin?"

Dedi: "Seni Allah için kesecektim. Fakat bana tükürdün; hiddete geldim. Nefsimin hissesi karıştığı için ihlâsım zedelendi. Onun için seni kesmedim."Dördüncü Düstur: Ehl-i kin ve adâvet, hem nefesine, hem mü'min kardeşine, hem rahmet-i ilâhiyeye zulmeder, tecavüz eder. Çünkü, kin ve adâvetle nefsinin bir azâb-ı elîmde bırakır. Hasmına gelen nimetlerden azâbı ve korkusundan gelen elemi nefesine çektirir, nefesine zulmeder.

Eğer adâvet hasetten gelse, o bütün bütün azaptır. Çünkü, haset evvelâ hâsidi ezer, mahveder, yandırır. Mahsud hakkında zararı ya azdır veya yoktur.

Hasedin çaresi: Hâsid adam, haset ettiği şeylerin âkıbetini düşünsün. Tâ anlasın ki, rakibinde olan dünyevî hüsün ve kuvvet ve mertebe ve servet, fânidir, muvakkattir. Faydası az, zahmeti çoktur. Eğer uhrevî meziyetler ise, zaten onlarda haset olamaz. Eğer onlarda dahi haset yapsa, ya kendisi riyakârdır; âhiret malını dünyada mahvetmek ister. Veyahut mahsûdu riyakâr zanneder, haksızlık eder, zulmeder.

Hem ona gelen musibetlerden memnun ve nimetlerden mahzun olup, kader ve rahmet-i ilâhiyeye, onun hakkında ettiği iyiliklerden küsüyor. Âdetâ kaderi tenkit ve rahmete itiraz ediyor. **Kaderi tenkit eden, başını örse vurur, kırar. Rahmete itiraz eden, rahmetten mahrum kalır.**

Acaba birgün adâvete değmeyen bir şeye bir sene kin ve adâvetle mukabele etmeyi hangi insaf kabul eder, bozulmamış hangi vicdana sığar?

Halbuki, mü'min kardeşinden sana gelen bir fenalığı bütün bütün ona verip onu mahkûm edemezsin. Çünkü, evvelâ kaderin onda bir hissesi var. Onu çıkarıp, o kader ve kazâ hissesine karşı rıza ile mukabele etmek gerektir.

Saniyen, nefis ve şeytanın hissesini de ayırıp, o adama adâvet değil, belki nefesine mağlûp olduğundan, acımak ve nedamet edeceğini beklemek.

Salisen, sen kendi nefsinde görmediğin veya görmek istemediğin kusurunu gör, bir hisse de ona ver.

Sonra bâki kalan küçük bir hisseye karşı, en selâmetli ve en çabuk hasmını mağlûp edecek af ve safh ile ve ulüvvü cenaplıkla mukabele etsen, zulümden ve zarardan kurtulursun. Yoksa, sarhoş ve divane olan ve şişeleri ve buz parçalarını elmas fiyatıyla alan cevherci bir Yahudi gibi, beş paraya değmeyen fâni, zâil, muvakkat, ehemmiyetsiz umur-u dünyeviyeye, güya ebedî dünyada durup ebedî beraber kalacak gibi şedit bir hırsla ve daimî bir kinle, mütemadiyen bir adâvetle mukabele etmek, sîga-i mübalağa ile, bir zalûmiyettir veya bir sarhoşluktur, bir nevi divaneliktir.

Medar-i ibret bir hikâye: Bedevî aşiretlerinden Hasenan aşiretinin birbirine düşman iki kabilesi varmış. Birbirinden, belki elli adamdan fazla öldürdükleri hâlde, Sipkan veya Hayderan aşireti gibi bir kabile karşılıklarına çıktığı vakit, o iki düşman taife, eski adâveti unutup, omuz omuza verip, o haricî aşireti def edinceye kadar dahilî adâveti hatırlarına getirmezlerdi.

İşte, ey mü'minler! Ehl-i iman aşiretine karşı tecavüz vaziyetini almış ne kadar aşiret hükmünde düşmanlar olduğunu bilir misiniz? Birbiri içindeki daireler gibi yüz dairenden fazla vardır. Herbirisine karşı tesanüd ederek, el ele verip müdafaa vaziyeti almaya mecburken, onların hücumunu teshil etmek, onların harîm-i İslâma girmeleri için kapıları açmak hükmünde olan garazkârâne tarafgirlik ve

adâvetkârâne inat, hiçbir cihetle ehl-i imana yakışır mı? O düşman daireler, ehl-i dalâlet ve ilhaddan tut, tâ ehl-i küfrün âlemine, tâ dünyanın ehvâl ve mesâibine kadar, birbiri içinde size karşı zararlı bir vaziyet alan, birbiri arkasında size hiddet ve hırsla bakan, belki yetmiş nevi düşmanlar var. Bütün bunlara karşı kuvvetli silâhın ve siperin ve kalen, uhuvvet-i İslâmiyedir. Bu kale-i İslâmiyeyi küçük adâvetlerle ve bahanelerle sarsmak, ne kadar hilâf-ı vicdan ve ne kadar hilâf-ı maslahat-ı İslâmiye olduğunu bil, ayıl.

Ehâdis-i şerifede gelmiş ki: "Âhırzamanın Süfyan ve Deccal gibi nifak ve zındıka başına geçecek eşhâs-ı müdhişe-i muzırraları, İslâmın ve beşerin hırs ve şikakından istifade ederek, az bir kuvvetle nev-i beşeri hercümerc eder ve koca âlem-i İslâmî esaret altına alır." Ey ehl-i iman! Zillet içinde esaret altına girmemek isterseniz, aklınızı başınıza alınız. İhtilâfınızdan istifade eden zalimlere karşı

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ

kale-i kudsiyesi içine giriniz, tahassun ediniz. Yoksa, ne hayatınızı muhafaza ve ne de hukukunuzu müdafaa edebilirsiniz.

Malûmdur ki, iki kahraman birbiriyle boğuşurken, bir çocuk ikisini de dövebilir. Bir mizanda iki dağ birbirine karşı muvazenede bulunsa, bir küçük taş, muvazenelerini bozup onlarla oynayabilir; birini yukarı, birini aşağı indirir. İşte, ey ehl-i iman! İhtiraslarınızdan ve husumetkârâne tarafgirliklerinizden, kuvvetiniz hiçe iner; az bir kuvvetle ezilebilirsiniz.

NÜKTELER

GERÇEK SEVGİ

Bir gün sormuşlar ermişlerden birine; "Sevginin sadece sözünü edenlerle,onu yasayanlar arasında ne fark vardır?"

"Bakin,göstereyim" demiş,ermiş. Önce sevgiyi dilden gönlüne indirememiş olanları çağırarak onlara bir sofraya hazırlamış.Hepsi oturmuşlar yerlerine.Derken tabaklar içinde sıcak çorbalar gelmiş ve arkasından derviş kasıkları denen bir metre boyunda kasıklar gelmiş..Ermiş bu kasıkların ucundan tutup öyle yiyeceksiniz diye bir de şart koymuş.

Peki demişler ve içmeye teşebbüs etmişler.Fakat o da ne? Kasıklar uzun geldiğinden bir türlü döküp saçmadan götüremiyorlar ağızlarına.En sonunda bakmışlar beceremiyorlar,öylece aç kalkmışlar sofradan. Bunun üzerine "simdi," demiş ermiş,"sevgiyi gerçekten bilenleri çağıralım yemeğe.." Yüzleri aydınlık,gözleri sevgi ile gülümseyen ışıklı insanlar gelmiş oturmuş sofraya bu defa.Buydun deyince,her biri uzun boylu kasığı çorbaya daldırıp,sonra karsısındaki kardeşine uzatarak içirmiş.Böylece her biri diğerini doyurmuş ve şükrederek kalkmışlar sofradan.

"İşte" demiş ermiş,"Kim ki gerçek sofrasında yalnız kendini görür ve doymayı düşünürse,o aç kalacaktır. Ve kim kardeşini düşünür de doyurursa o da kardeşi tarafından doyurulacaktır şüphesiz,ve Sunu da unutmayın; gerçek pazarında alan değil veren kazançtır daima..."

BAYRAMLIK

Bayram günü gelip çatmıştı. Çocuklarına bayramlık alacak tek kuruşu dahi yoktu. Düşünüp duruyor, içinde buruk acılar hissediyordu. Çocukların annesi akıl verdi:

-“Git, devlet reisimiz halife Abdülmelik’e durumunu anlat, sana çocuklarını sevindirecek kadar para verir.”

Nitekim öyle yaptı. Halife, çocuklarını sevindirecek kadar para verdi. Sevinç içinde parayı keseye doldurup evine geldiği sırada bir arkadaşı kapıdan seslendi:

-“Bayram gelip çattı çocuklarıma bayramlık alacak tek kuruş para yok, bana biraz yardım eder misin?” Hiç düşünmeden, halifeden aldığı keseyi uzattı:

-“Buyur kardeşim, şu kese içindeki parayla çocuklarını sevindir!” Gözlerinin içi gülerek parayı alan arkadaşı sevinçle yola çıkmak üzereydi. Kapıdan çıktığı anda bir arkadaşını buldu. Onun derdi de aynıydı:

-“Bayram geldi, çocuklara bayramlık alacak tek kuruşum yok. Seninle can ciğer arkadaşız, ne olur bana yardım et.” Kısa bir tereddütten sonra elindeki keseyi açmadan uzattı:

-“Buyur kardeşim, bu parayla çocuklarını sevindir, hiç üzülme.” Keseyi alan arkadaşının sevincine diyecek yoktu. Tesadüf buya o da karşısında sevdiği arkadaşını bulmasın mı? mahzun şekilde bekleyen bu arkadaşısı istirhamını anlattı:

-“Halifeden bayramlık para almıştım. Bir arkadaşımın da parası kalmamış. Ben paramı ona verdim. Şimdi senin yardımına geldim. Bana biraz harçlık verebilecek misin?” bir iki saniye tereddütten sonra cevabını verdi:

-Hay hay, buyur. İşte içi para dolu kese, senin olsun. Biz hem arkadaş hem de din kardeşiyiz. Senin çocuklarının bayramda mahzun olmasına gönlüm razı olmaz.”

Sevinçle keseyi alan arkadaşısı koşar adımla eve gelip de hanımla birlikte keseyi açınca hayretler içinde kaldılar. Kendi keseleri değil mi? kese üç yoksul arkadaş arasında dolaşıp yine ilk sahibini bulmuştu. Bunların birbirine karşı gösterdikleri bu fedakarlığı duyan halife, her üç arkadaşısı da huzuruna çağırdı. Parayı ilk verdiğiine:

-İşittiğime göre benden aldığın parayı bir kardeşine vermişsin. O da kendinden para isteyen arkadaşısına vermiş. O da tekrar sana vermiş. Böylece tam bir din kardeşliği göstermişsiniz. Sizin bu yardımseverliğiniz beni çok memnun etti. Her birinize birer kese dolusu altın layık gördüm...³

VÜCUT UZUVLARI

Vücut uzuvları bir gün kendi aralarında toplantı yaptılar. Hepsi mide için çalıştıklarından şikayetçiydiler. Halbuki, mide hiçbir şey yapmıyordu ve onlar olmadan da hiçbir şey yapamazdı. Oldukça sinirliyidiler. Toplantının sonunda organlar artık midenin isteklerini yerine getirmemeye karar verdiler. Öyle ya, mide için çalışamazlardı.

Göz, ben bundan sonra seçmeyeceğim, diyor; eller, tutmayacağım; ağız gıdalarını kabul etmeyeceğini söylüyor; dişler çiğnemekten vazgeçtiğini haykırıyor; ayak, mide için adım atmama kararını ifade ediyordu.

Dediklerini yaptı, mideyi boş bıraktılar. Fakat aradan çok geçmemişti ki, gözler bulanmaya, eller titremeye, ağız kurumaya, dişler çürümeye, ayaklar takatsiz kalmaya başladı. Görünen o ki, mide onlarsız hayatını sürdüremese de, onlar da midesiz yaşayamayacaktı.

Bir vücudu meydana getiren bütün uzuvların bir biri için çalıştığını ve böyle bir birliktelik olmadan yaşayabilmenin mümkün olmadığını anladılar. Demek ki, herkes birbiri için çalışıyordu ve her uzvun eksikliği hissedilecekti.⁴

UHUVET MEYVELERİ

³ Ahmed Şahin “Dini Hikayeler” s:42

⁴ Mesel Denizi, s:128

Ferdi donanımdaki zaaf ve boşlukları gidermenin -özellikle de bu asırda- en güzel yolu uhuvveti tesis etmek ve bu tesis içerisinde ölüm gelinceye kadar hayatı sürdürmektir. Kişinin hayat yolunda düşüp kaymaya yüz tuttuğu her anda heyet üzere olan ilahi siyanet onu maruz kalacağı feci akıbetlerden kurtaracaktır.

Yaşanan bir vakıa ve ahirette yaşanacak bir hadise ile yukarıda arzelmeye çalıştığımız hususu biraz daha açmaya çalışalım:

Milli bir sporcu girmiş olduğu dünya şampiyonasında altın kupa kazanır. Daha sonra jübile yapar, ticarete atılır. Ticarete başarılı olamaz, iflas üstüne iflas yaşar. Neticede bir hayli borç altına girer ve bir gün borçlarını ödeyemez hale gelir. Alacaklılar dava açar, icra devreye girer, bu şahsın elinde ne varsa alınır, fakat borçları bir türlü bitmez. Alacaklılar onun sahip olduğu altın kupayı da talep ederler. Kupanın alınıp- alınamayacağıyla alakalı mesele mahkemeye intikal eder. Hakim, şahsın kupayı alırken kendi adına almayıp millet adına aldığını, dolayısıyla bu kupaya maddi bir değer biçilemeyeceğini, buna kalkışanların ise, millete yapılacak en büyük hakareti yapmış olacağı gerekçeleriyle bu kupayı bu şahıstan kimsenin almaya gücünün yetmeyeceğini söyler.

Şimdi de ahirette yaşanacak hadiseyi aktaralım: Efendimiz (s.a.v) “müflis kimdir?” diye sorar ve neticede müflisi kendisi tarif eder: “Müflis ahiret günü dağlarvari sevaplarla gelir fakat kimine sövmüş, kiminin gıybetini yapmış ve kiminin de kanını dökmüş olduğundan hak sahipleri gelir ve o şahsın bütün sevaplarını alırlar, sevapları onların haklarını ödemeye kafi gelmeyince alacaklıların günahları alınıp o kimsenin amel defterine yazılır. İşte müflis odur.” buyurmuşlardır.

Bu iki hadiseyi yan yana getirip değerlendirdiğimizde şu sonuca ulaşabiliriz: Bir heyet içerisinde yer alıp duyguda, düşüncede, niyette, iradede, duada ve evrad u ezkarda üzerine terettüp eden vazifeleri yapmaya çalışan kimse bazı günahlarından dolayı ahirette müflis konumuna düştüğünde, hak sahipleri tarafından onun bütün ferdi sevapları alınacak. Fakat bu durum kendisine kurtarmaya yetmeyecek. O zaman amel defterinde heyet üzerine verilen sevaplar alınmak istenecek. İşte bu noktada iştirak-i a’mal-i uhreviye düsturuyla elde edilen sevapların hiç bir kimse tarafından alınamayacağı söylenecek hak sahiplerine. Çünkü fert bu sevapları alırken kendi adına almamış, heyet adına almıştır. Millet adına verilen kupanın borçlar mukabili icra yoluyla alınamayacağı gibi heyet adına verilen sevaplar da alınamayacaktır. Böylece o şahıs fermanını cehennem diye beklerken, heyetle gelen ekstra lütuflar onun kurtuluşuna vesile olacaktır. Hak sahiplerinin hakları ise ilahi rahmetin ayrı bir dalga boyuyla kendilerine verilecektir.

Cennete girmeden önce uhuvvetle gelen lütufların son halkası bir kudsi hadiste ne de güzel tablolatırılmaktadır. Cenab-ı Hak; “Benim rızam için birbirini seven, bir araya gelen ve ayrılan kimseler herkesin büyük bir endişeyle akıbetini beklediği mahşer meydanında nurdan minber üzerinde oturacak nurdan kimseler olacaklardır. O kimselere peygamberler ve şehitler gibta nazarlarıyla bakacaklar” diye buyurmaktadır.

Evet, terazinin vaz’ edildiği, herkesin “defterim sağdan mı, soldan mı verilecek” kaygısını yaşayıp terden denizlere gark olduğu bir hengâmede işte o kimseler böyle bir sıkıntının zerresini yaşamayacak ve ebedi saadet yurtlarına doğru yürüyeceklerdir.⁵

ARKADAŞ UĞRUNA HAYATINI FEDA ETTİ

-Müminler arasındaki kardeşlik ve vefanın en canlı safhaları Asr-ı Saadette sergilenmiştir. İnsanlığın bir daha erişemeyeceği en cihandeger allın sayfaları gözler önüne sermişlerdir. İşar hasleti

⁵ Cengiz İnanır

denilen bu sıfatı Kur'ân dahi Övmüştür: "Kendileri zaruret içinde bulunanlar bile, onları kendilerine tercih ederler " (Haşr Süresi, 9.)

Kur'ân tefsirinde. "Kardeşlerinizin nefislerini nefsinize, şerefte, makamda, teveccühle, hattâ menfaat-i maddiye gibi nefsin hoşuna giden şeylerde tercih ediniz" Şeklin-de izahı bulunan bu hakikat tarihimizin her devrinde yaşanmış, canlı Örnekleri verilmiştir.

İslâm sancağını Asya'nın içlerinde dalgalandıran Babürlüler devri de bu gibi vefa ve fedakârlık numuneleriyle...

On altıncı asrın başlarında bugünkü Hindistan-Pakistan bölgelerinde hüküm sürmüş olan Babür Şah ve torunları İslam-Türk tarihine pek çok hizmette bulunmuşlardır.

O devrin meşhur ve kıymetli kumandanlarından Bayram Han, birçok muharebelerde kahramanlıklar göstermişti. Afganlılarla yaptığı savaşlarda da büyük başarılar elde etmiş, fakat bir seferinde esir düşmüştü.

Afgan kumandanı önceleri Bayram Hana anlayışlı davranmış, iyi muamelede bulunmuştu. Hattâ üstün kahramanlığına saygısından dolayı serbest bırakmayı bile düşünmüştü. Lâkin Bayram Han bir seferinde tedbirsiz davranıp Afganlılar aleyhinde tasarladığı bir planını ağzından kaçırdı. Bundan sonra kendisine tatbik edilen muamele tamamen değişti. Serbest bırakılacağı yerde, idamına karar verildi.

Hakkında verilen hükmü sezen Bayram Han, bir fırsatını buldu ve silâh arkadaşı Kasım Beyle plan hazırlayarak kaçtı. Kaçtıkları haber alınır alınmaz peşlerine düşüldü. Fazla uzaklaşmalarına meydan vermeden. Afgan askerleri tarafından yakalandılar.

Onları yakalamak için vazifelendirilen askerler, aldıkları emir icabı Bayram Hanı öldüreceklerdi. Fakat Bayram Hanla Kasım Beyi birbirinden ayırt edemiyorlardı. Biraz daha cüsseli olan Kasım Beyi Bayram Han sandılar, onu öldürmek için hazırlanmaya koyuldular.

Vaziyeti fark eden Bayram Han, canının kurtulması pahasına da olsa. arkadaşının kendisi yerine öldürülmesine razı olmadı. His dünyası allak bullak oldu. Kendini topladı ve birlik kumandanına seslendi:

"Yanıyorsunuz, Bayram Han o değil, benim. Onu benim yerime öldürmeyin!"

Kasım bey haline razı görünüyordu. Hiç itiraz etmeden idam kararını kabule hazırды. Fakat Bayram Handan böyle bir çıkış duyunca reddetti. Babürlerin kahraman bir kumandanı olan Bayram Hanın öldürülmesini istemiyordu. Onu memleketi için daha lüzumlu ve faydalı görüyordu. İsar hasletini bütün vücudunun zerrelere nakşeden Kasım Bey gayet soğukkanlıydı. İleri atıldı. Eliyle Bayram Hanı göstererek "Şu sadık hizmetkarıma bakın" dedi. "Beni kurtarmak için kendisini yerime koymaya çalışıyor. Hayatını benim uğruma tehlikeye atıyor. Birlik komutanına dönerek şunları söyledi.

"Sizden rica ediyorum, onu serbest bırakın, gitsin. İtiraf ediyorum: Bayram Han benim, o değil..."

Birlik kumandanı, Kasım Beyin telaşlanmadan, sakın bir şekilde kesin olarak söylediklerine inandı ve asıl Bayram Hanı serbest bıraktı. Çok korktukları ve kısa zaman sonra tekrar karşılıklarına çıkacak olan büyük kumandan elini kolunu sallayarak uzaklaşırken, fedakar Kasım Bey idam ediliyor, bir vefa timsali daha tarih sayfasına geçiyordu.

